

MAURÍCIO GOMYDE AKIŲ ŠVIESA

*"Nei pradžios, nei pabaigos.
Tik begalinė gyvenimo aistra".
Federico Fellini*

Alma littera

Brazilijos krašto giluma – Pirenopolis, Gojasas

Iššokęs iš saugaus brūzgynų prieglobsčio, Pedras paėjęs keletą žingsnių iki skardžio krašto, aukštai pakibusio virš krioklio, ir sustojęs pažvelgė į horizontą. Garbė įvertinti šiurpų vaizdą teko tirštų pilkų debesų apvilktam Brazilijos dangui, stebinčiam jį iš vietos, numatytos išskirtiniams žiūrovams. Išsipurvinęs, išskėtęs rankas, su povandeninio filmavimo kamera dešinėje, išsyk atlikdamas režisieriaus, operatoriaus ir aktorius vaidmenį, jis bandė pasidaryti asmenukę, įamžinančią paskutines drąsaus projekto akimirkas.

Fitas nusileido žemyn ir sustojo, tvirtai įsiremęs kojomis į žemę. Kaip tikras profesionalas netardamas nė žodžio, nutaikė kamerą į draugą.

– AUKŠTIS – ŠEŠIASDEŠIMT METRŲ, PLOTIS – KETURIASDEŠIMT! – sušuko Pedras, perrėkdamas į uolas ir medžius dūžtančio vandens riaumojimą. – Aš nebijau! Aš ne toks kaip jūs, BAILIAI! Visi jūs, netikšos, pripratę prie gyvenimo patogumų, šaipėtės, juokėtės iš manęs, lažinotės, kad niekada kaip gyvas neparegėsiu šio vaizdo. Jūs, įsitikinę, kad turite teisę meluoti, apsimetinėti, nuslėpti paprasčiausią tiesą. Gyvenkite laimingi savo melo pasaulyje, bailių gauja! Jūs nugalėjote, velniai rautų, bet niekada neišdrįsite ateiti štai čia!

Vanduo įnirtingai garmėjo žemyn žliaugdamas į prarają, kurtinamai kriokiančią gamtos pabaisą, plačiai išžiotais nasrais pasiruošusią praryti bent kokį padarą. Už kelių metrų virš krioklio svyrojo gruoblėta smaili uola, paskutinė riba, skirianči sveiką protą nuo visiško lengvabūdiškumo. Pedras pasislinko dar truputį ir atsistojo prie pat krašto.

Kristalė ir Maila galvotrūkčiais puolė prie krioklio. Pro vandens grumėjimą pasigirdo Kristalės riksmas:

– Grįžk, dėl Dievo meilės!

– Pedrai, nedrįsk! – sušuko Maila.

– Fitai, filmuok! – įsakė Pedras draugui. – Filmuok! Nors ir kas atsitiktų, nepamiršk mūsų susitarimo.

– Pedrai, liaukis. Dėl Dievo meilės! Pedraaaa! – Riksmas nuskardėjo taip skausmingai, lyg plėšte išplėštas iš Kristalės krūtinės. – Fitai, ar išprotėjai? Padėk!

Fitas nė nekrustelėjo. Atrodė, kad jis pasiryžęs klausyti draugo ir įrašyti kiekvieną akimirką, tikriausiai apkvaitęs nuo vandens griausmo, kinematografinio vaizdo, nepakartojamai įspūdingos panoramos.

Pedras pasislinko dar truputį, kol atsistojo ant uolos remdamasis tik puse pėdos. Ir vėl sušuko:

– BAILIAI!!! – Nusikabino nuo kaklo auksinę grandinėle su turkiška akimi, amuletu nuo blogos akies. Paskui nusiėmė akinius. Sviedė viską į krioklį. Paskui atsisuko į Fitą ir metė jam mažąją kamerą. – Ką nori, tą ir daryk su šitais kadrais.

Fitas pagavo nešiojamąją kamerą, įsikišo į kišenę ir vėl nu-taikė savo aukštos vaizdo kokybės kamerą į draugą.

Tuomet Pedras vėl atsisuko į skardį ir užsimerkė.

San Paulas, prieš penkiasdešimt dienų

Paskutiniame iš miesto kino klubų jau kelios dienos nuo ekrano nėjo vunderkindo Vilo ir psichologo Šono istorija, tikra subkultūros legenda. Dialogai vargu ar domino įsimylėjėlių porelę, nesiliaujančią bučiuotis nuo pat seanso pradžios, vargu ar žadino susidomėjimą vienišam vyriškiui, sėdinčiam septintoje, ir paskutinėje, eilėje, vargu ar skatino bent žvilgtelėti į ekraną kėdėje išsidrėbusią vidutinio amžiaus moteriškę ir kažin ar gebėjo tą vakarą patraukti užgaidžią žiūrovę, merginą, kuri, dvi ar tris minutes pastovėjusi salės gale, išeidavo penkiolikai ar dvidešimčiai minučių. Pasirodydavo ir dingdavo, vėl pasirodydavo ir dingdavo.

Vakariniam seansui buvo tam tyčia parinktas filmas „Gerasis Vilas Hantingas“. Pats tas dalykėlis, neišvengiamai sužadinantį žiūrovams jausmus, kokius paprastai sužadina „septintojo meno“ klasika: nerimą, egzistencines mintis, ekstazę. Bent jau taip tvirtino Pedras, klubo entuziastas, kiekvieną antradienį Kultūros kavinės rūsyje rengiąs pokalbius apie kiną. Tik, sprendžiant iš žiūrovų skaičiaus, vargu ar šį vakarą jis galėjo pelnyti laurų vainiką.

Kai per seną raudoną automobilį saulėlydžio fone ėmė bėgti titrai ir iš garsiakalbių plūstelėjo graudi melodija, Pedras

užsidėjo akinius gelsvais stiklais, uždegė šviesą ir atsistojo priešais uždangą.

– „Miss Misery“, Elioto Smito kūrinys. – Jis pasukiojo rankėles, linguodamas sulig lėtu dainos ritmu. – Kaip sykis šitam filmui, kuriame, kaip esu sakęs prieš seansą, yra keletas mano mėgstamiausių minčių apie kiną apskritai.

Iš keturių žiūrovų nė vienas neatsiliepė. Įsimylėjęliai vis dar bučiuodamiesi atsistojo ir išėjo iš salės. Pedras delnu prisidengė akis ir žvilgtelėjo į paskutinę eilę.

– Na, o ką pasakytų mūsų bičiulis? Ar pageidautumėte šiandien tarti žodį?

Tamsaus gymio vyriškis kasdieniais drabužiais, tais metais nepraleidęs nė vieno seanso, parodė nykštį, paplojo ir atsistojęs nuėjo laiptais į viršų. Pedras nēmaž nenustebo. Vis dar prisidengęs akis, pažvelgė į tolydžio šmėkščiojančią merginą, bet ji buvo pražiopsojusi tą filmo dalį. Tuomet atsistojo paskutinė žiūrovė, vidutinio amžiaus dama, ir, kabindama ant peties rankinę, pasakė:

– Gerai, o ką?

– Oho! Pasiklausykime, ką mano žiūrovė, – Pedras bandė įžiebtį diskusiją, kad neišblėstų entuziazmo kibirkštėlė, kad nenutrūktų gija, vis dar laikanti jį vandens paviršiuje. Ir apibėrė ją klausimais apie filmą: – O ką, ponია, manote apie dialogus? Ar mergina neatstums grįžusio Vilo? Ar psichologo žodžiai paveikė vaikiną?

– Nežinau... Aš... aš pramiegojau tas dalis.

– Kurias?

– Apie darbą ir psichologą.

– Betgi tai pačios ilgiausios to filmo dalys ir... – Jis nuleido rankas.

– Atsiprašau, jaunuoli. O dabar man metas, – pareiškė ponია ir apsisukusi išėjo.

– Bet...

Pedras liko vienas salėje. Atsiduso, išjungė projektorių, atidarė grotuvą ir išėmė diskelį. Įsidėjo į kuprinę, siaurais laiptais užlipo į pirmo aukšto kavinę. Vakare visi staliukai buvo jau užimti, žmonės gėrė garsiai kalbėdamiesi, pakyloje grojo pasamdytas sambos orkestrėlis. Jis nuėjo prie prekybos ir atidavė raktą Mailai, kavinės savininkės dukterėčiai, stovinčiai prie kasos aparato.

– Mažokai šiandien susirinko, ar ne? – Ji padėjo raktą į stalčių.

– Nieko nauja. Tie patys įsimylėjęliai bučiavosi per visą filmą. Moteriškė miegojo. Vyriškis kaip paprastai nepasakė nė žodžio. Aha, kartais dar pasirodydavo tokia keista mergina.

– Ką šiandien rodei?

– „Gerąjį Vilą Hantingą“.

Maila suraukė antakius.

– Ką? Nežinai? – nustebo Pedras.

– Tiesą pasakius, niekad neprisimenu filmų pavadinimų. Tikriausiai yra internete. Pažiūrėsiu.

– Va, gražiausia! Tu irgi piratauji?

– Visi piratauja, gal ne?

– Kaip tu manai, kokių būdu mes, kino kūrėjai, galime išgyventi, taip dosniai visuomenės remiami? Šitaip sutrypiamas į purvą sunkus menininkų darbas! – užsidegė jis, bet tuojau pat atlėgo. – Man nesunku dirbti su žmonėmis kino klube.

– Pažadu, kad stengsiuos nebepiratauti – bent jau pagerbdama tavo triūsą.

– Dėkoju visų kino kūrėjų vardu. Regis, praeitą mėnesį atšventei savo gimtadienį, ar ne?

– Aštuonioliktus gražaus gyvenimo metus. Na, o dabar imsi traukti per dantį?

– Ką gi, še, kadangi nieko tau nepadovanojau ta proga. – Ir padavė jai vaizdadiskį. – Vėliau papildysiu savo kolekciją. Truputis to jaunatviško filmo kultūros – mano indėlis į tavo gyvenimą. Praskaidrink socialinių tinklų kvailystę, pabandyk įtikinti savo draugus, kad labiau gerbtų vargšus kino kūrėjus.

– Puiku! Aš liausiuos piratavusi ir susisieksiu su savo *WhatsApp* grupe. Abejoju, kad jie neišsijuoks iš manęs, bet pabandyčiau, – ji sukikeno. – Na, o klube, tikiuosi, darbas pajudės iš vietos.

– Abejoju, bet turiu viltį, kad ponija Rebeka nesusimanys vietoj kino klubo įrengti naktinio klubo.

– Jeigu čia, viršuje, reikalai nepablogės, vargu ar ji prisimins, kad rūsyje yra kino salė.

– Svarbiausia, kad ji tikėtų mano teorija, jog kinas, gera muzika ir literatūra – Šventosios Trejybės įrankiai, išgelbėsiantys žmoniją nuo pražūties.

– Jeigu ši teorija nepapildys Kultūros kavinės kasos, tavęs niekas neišgelbės.

– Ar ponija Rebeka čia? – Pedras žvilgtelėjo už prekystalio.

– Teta jau išėjo, prastai jautėsi.

– Jei rytoj tave ims klausinėti, nesakyk, kad atėjo tik penki žmonės.

– Pažadu tave ginti, kai ji tikrins kasą, – Maila sukryžiuo vidurinę pirštą ir smilių ir juos pabučiavo. – Gali paimti vieną pyragaitį.

Jis čiupo du, pasitaisė kuprinę ant pečių ir akinius ant nosies. Persisvėrė per prekystalį ir pilna burna pakštelėjo Mailai į skruostą.

– Gerai, man metas. Pažadėjau tėvui šį vakarą padėti restorane. Vienas padavėjas susirgo, o šiandien užsakyta daug vietų.

– Nieko nesakai, kaip sekasi kurti filmą, – Maila surimtėjo, susinėrusi rankas ant krūtinės.

– Et, puikiai. Menininkui nevalia atskleisti savo paslapčių. Palauk, kol pakviesiu į šedevro peržiūrą.

– Seniai svajoju vaidinti filme. Bet ką atiduočiau, kad tik galėčiau pamatyti save ekrane. Kaip sakiau, jeigu pasigestum naujų minčių...

Jis dūrė į ją pirštu.

– Kreipčiausi į tave, o mano mūza... Kokios srities?

– Bet kokios.

– Taigi, mūza, globojanti bet kokią meno sritį.

Juodu suplojo rankomis. Maila nusišypsojusi pridūrė:

– Na, drožk. Iki kito antradienio. Ir nežiopsok gatvėje, kad nepakliūtum po automobiliu.

Vingiuodamas tarp staliukų ir švilpaudamas „Samba niekada neužges“, Pedras nuėjo tiesiai į autobusų stotelę.